

*Yoklar
Kitabı
Adil İzci*

Çizimler
Gülseren Kayalı

“onlar istanbul’a gitti derlerdi”

Bizim iki katlı kira evimizin yerinde zemini bozuk bir otopark var.

Sağımızdaki solumuzdaki evlerin yerinde de... Hanidir...

Ötekilerin yerinde de iki yanı ya da sırtı boz tuğlalardan sevimsiz apartmanlar... Apartman öykünmeleri... Kat kat üstüne gecekondular gibi... Nerede o eski evler, nerede bunlar! Birinde olsun avlu -ki bu kentte *hayat* denir(di)- aramayın!

O ev duruyor ama... Bugünkü haliyle elbette. İsiz. Yarı yıkık. Paslı bir asma kilit vurulu sokak kapısının iki kanadını azıcık geriye itince ötesi iyi kötü görülebiliyor.

Apartmanların birinin balkonundan yazmalı bir kadın sesleniyor:

“Kimi arıyorsunuz?”

Ne diyeyim ben bu kadına? Ne diyebilirim? Belki kırk, belki elli yıl öncesinde, onların da bizim gibi bu kentten ayrıldıklarını, İstanbul’a gittiklerini biliyorum zaten. Aileden bir tek B. Abla’nın hayatta olduğunu, ötekilerin yıllar önce birer birer öldüğünü ve oralarda gömüldüğünü de biliyorum.

Kısaca, “S. S. Teyzeleri arıyorum” diyorum.

“Onlar İstanbul’a gitti derlerdi.”

O zamanlar lakaplarla anılır(dı) ya aileler, bir soran eden olsa, tek tek sayabilirim bizim bu eski sokak halkını: “Burada K. B. Amcalar, burada P. H. Teyzeler, burada T. A. Amcalar, burada B. N. Teyzeler, burada K. N. Teyzeler, burada G. S. Teyzeler... otururlardı. Daha sayayım mı?” Eh, kırk-elli yıl kadar önceleri dediğim.

Ben sesleniyorum bu kez: “Siz kimlersiniz hanımefendi? Tanır mıydınız S. S. Teyzeleri?”

“Bize E. H. derler. Yok tanımadım. Eskilerden duyardık ancak. Onlardan da kimseler kalmadı ya artık buralarda. Ölen öldü, giden gitti.”

Yabancı gelmiyor bu lakap. Ne yazık ki yanımda büyük ablam yok. Olsa didik didik eder, bulurdu.

“Peki” diyorum, “ben biraz bakınayım.”

Bir anlam veremiyor kadın ama öyle kötü bir amacımın olmadığını seziyor. Susadığımı ayırt ediyorum birden. Bir zamanlar avlusunda oyunlar oynadığımız, bodur dut ağacına tırmandığımız, yalınayak bir sakanın evimize su getirdiği cami yakın olsa da, “Bir tas suyunuz var mıdır hanımefendi?” diye soruyorum.

“Olmaz olur mu?” dediği gibi apartmanın kapısına iniyor. Tasını geri verirken, baba yadigârı bir söz dilime geliyor, “Su gibi aziz olun!” diyorum. Kadın, “Siz de...” diyerek evine dönüyor.

Sonra iki elim iki kanadında, aralıktan yine gözlerimi dikiyorum o eve:

Kapının az ötesinde, kör bir kuyu var. Derinliği bir insan boyu gelir gelmez. İ. Ağabey elindeki hırsız (!) kargayı, ayaklarını bir kinnap ile bağla-

arak o sığ kuyuya atıyor. Sonra da evin kedisini salıyor üzerine. Ama karga kurtularak toprak dama havalanıyor. Uzun uzun garklıyor orada. [Belki de alay ediyordu!]

Asma. “Tahtalı”ya, -bu kentte tahta balkonlara öyle denir- oradan da toprak dama doğru uzanıyor. Pencerelere bağlanan dallarını da görüyorum. Büyükler sohbet ederken, ben asmanın kilim üzerindeki kıpır kıpır gölgesini seyrediyorum. [Ancak güz sonlarında mı sararıyordu üzümleri? Ya sazdan, söğüt dalından sepetler? Onlar zamanın neresinde yitti?]

Tahta merdiven. On, on iki basamak... Z. Abla o basamakların birinde bana ve N. Ablama masal(lar) okuyor. Daha ilkokula bile gitmiyoruz ki biz! Kocaman ormanda ufacık bir kız yitiyor. Yoksul ve yetim o kız. Aman ne korkuyor. Ayılar öldürebilir. Kurtlar yiyebilir. Yılanlar ısırabilir. Bir dolu bir dolu tehlike. Ben kendimi tutuyorum ya N. Ablam usul usul ağlıyor. Neyse ki ailesinden biri buluyor sonra kızı. Rahatlıyoruz. Eve döndüğümüzde annem avluda, hayır, “hayat”ta. Maltız tütüyor. Toprak tencere henüz bizim merdivenin basamaklarının birinde. Birazdan maltıza vurulacak. Masaldan usumuzda kalanları yarım yamalak anlatıyoruz. Sanki hemen az önce gözlerimizin önünde oldu bitti hepsi. Annem de acıyor o kıza. [Demek masal dünyasından onun da haberi yoktu! Nasıl olur ama?]

Kiler. Kapısı da, ufarak kepengi de her zaman kapalı. Nasıl bir yerdir orası bilmiyorum. Ama

bizim penceresiz kilerimiz ne kadar ürkütücü ise o da o kadar ürkütücü. Ne olduğunu, nasıl olduğunu bilemediğim birtakım varlıklar -cinler, hayaletler, hortlaklar- oralarda saklanıyor. Uzak durmam gereken bir yer!

“Tahtalı.” Ortasında enli bir “yolluk” serili. O gün hava güzel olmalı ki orada oturuyoruz. Bir yemek hazırlığı var. Taze fasulye (mi, bezelye mi?) ayıklayan S. S. Teyze’ye annem de yardım ediyor. Bir tabakta *finger* bisküvi getiriyor Z. Abla. Yanında bir bardak ılık süt. Yerken kimseler duymasın istiyorum ama olmuyor, bastıramıyorum o kırt kırt sesini! [Belki de kendimce bir oyun oynuyordum!]

Beyaz tülbentli, sevimli, tatlı dilli (bir) anneanne arada gülümseyerek bana bakıyor. “Tahtalı”da da, oturma odasında da üst üste yığılı konuk minderleri durur. Her seferinde beni o minderlere oturturlar. Bugün de kıpırdamadan, mızırdanmadan oturuyorum orada. Anneanne yargısını yineliyor: Bu kadar uslu olduğuma göre ileride büyük bir adam olacağım!

[Bir gün yok oluverdi o anneanne. Sanki iyilikler üzere bir masal canlısıydı, belirsiz bir zaman göründü ortalıkta, sonra da giz oldu gitti. Sessiz sedasız bir ölüm... Öyle olmalıydı mutlaka, ama tek bir sözcük bile edilmedi. Ya da ben bu doğa yasasından henüz haberli değildim. Bacak kadar boyumla nasıl olacaktım ki?]

Biz (annem ve ben) henüz orada, “tahtalı”dayız. İ. Ağabey geliyor. Evin tek oğlu. Elinde koca sazı (yani bağlaması). Hayranlıkla bakıyorum. Onların

tahtalisından bizim tahtaliya gelen seslerden biliyorum: İ. Ağabey'in en gözde türküsü, Gesi Bağları... Arada Niğde Bağları'nı da söylüyor ama...

O gün mü, günlerden bir gün mü, koyu renk bir bez üzerine yağlıboya bir resim yapıyor İ. Ağabey. Bana o resim. [Belki okula bile gitmiyorum, nereden bileceğim "ölüdoğa"yı (natürmortu)? Nice yıllar sonra anımsayınca anlıyorum onun bir ölüdoğa olduğunu!]

Bugün de yaz aylarının tam ortasında ev. İki kanadın arasından bakıyorum bakıyorum ya, gökyüzü bir kez olsun kararmıyor, öteye beriye savrulmuyor: Ne yağmurlu, ne karlı boranlı aylar(ı)! Bizim kira evimizin öyle nice ayları var belleğimde ama bu evin yok! Oysa iki adım ötemizdeydi! Aynı dünyadandı!

Yaz ayları. S. S. Teyzeler Kayardı'ndaki bağlarında. Güzün ilk günlerine kadar orada kalacaklar. Bir gün bakır tepsiyle mor dut getiriyor İ. Ağabey. Üstü serin dut yapraklarıyla örtülü. Biz hem gurbetteyiz, hem bağımız yok, hem de ufakcık "hayat"ımızda dut ağacımız falan da yok. Sol duvarın dibinde uzunca bir tarhımız var sadece. Aslanagızlarımız, gülhatmilerimiz, mentürlerimiz, cennetsüpürgelerimiz, reyhanlarımız var bir dolu. Peynir, zeytin, zeytinyağı tenekelerinde de renk renk karanfillerimiz, yalınkatlısıyla katmerlisiyle küpelilerimiz, hanımcamadayandılarımız (sardun-yalarımız)... Ballıbabalarımız, semizotlarımız da var bir dolu ama onlar kendi kendilerine türüyor.

Bir pazar günü Kayardı'ndayız ama kimin bağında? Yürüyerek de dönebiliriz ya, o gün otobüsle döneceğiz. Eski bir sebilin yanındaki durakta beklerken eğrice sapaktan İ. Ağabey görünüyor. Elinde bir beze bağlı aynı dut tepsisi. Bu rastlantıdan o da biz de memnun oluyoruz. Hal hatır. Yok, bu saatten sonra bağlarına uğrayamayız. “O zaman” diyor, “bu tepsiyi siz alın. Ben yeniden silkelerim.” Üsteleyince alıyoruz. Yine mor dut... [Canım mor dut...]

Hafif terli ellerime bakıyorum: Kapının izi. Yanı sıra hafif bir toz. Yılların tozu. Üflüyorum yine de. Peki, bu kederden nasıl sıyrılacağım? Sıyrılmalı mıyım?

Toparlanıyor, Kayardı'na gitmeye karar veriyorum. O eski sebili bulur muyum? Vallahi bulurum. Sapaktan girince, sağdaki ikinci bağ da S. S. Teyzelerin bağı değil miydi? Onu da bulurum. O engin duvarı hâlâ duruyorsa -n'olur duruyor olsun- kollarımı üzerine yatırır, seyredirim bir zaman. Bir soran olursa da aynı sözleri söylerim: “S. S. Teyzeleri arıyorum.” Varsın bu dünyada ben de bu kadarcık bir yalan -masumane bir yalan- söyleyeyim!

Sonra da gider, sebilin yanında bir yere otururum. Biz evimize dönmek üzere ailecek otobüs bekliyor oluruz. Bakarsın, İ. Ağabey de bağlarının sapağından sökün eder gelir.

Yine, “Hadi bizim bağa gidelim” derse gidebiliriz de: Saat henüz erkence bugün. Dört suları...